

Цикл підручників за напрямом «Економіка»

*Представлено Міністерством освіти і науки України, висунуто
Київським національним університетом імені Тараса Шевченка*

Автори:

Плескач Валентина Леонідівна

к.т.н., д.е.н.,

**професор кафедри програмних систем і
технологій КНУ імені Тараса Шевченка**

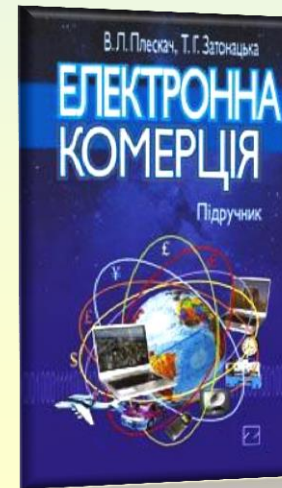
Затонацька Тетяна Георгіївна

к. ф-м.н., д.е.н.,

**доцент кафедри економічної кібернетики
КНУ імені Тараса Шевченка**

*Інформаційні
системи і
технології на
підприємствах.—
К.:Знання,2011. -
718 с.*

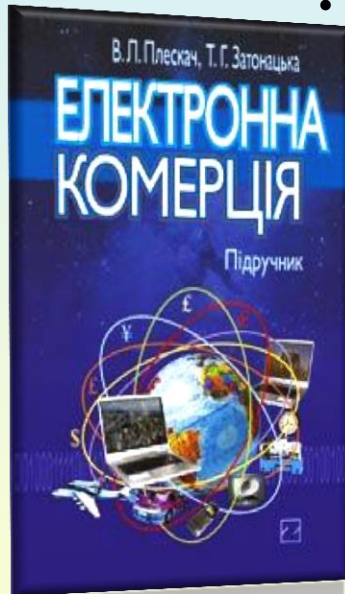
*Електронна комерція. –
К.: Знання, 2007. - 535 с.
Електронний онтологічний
підручник (2015 р.)
[http://ontology.inhost.com.ua/
index.php?graph_uid=1874](http://ontology.inhost.com.ua/index.php?graph_uid=1874)*

Електронна комерція. – К.: Знання, 2007. - 535 с.

Електронний онтологічний підручник (2015 р.)

http://ontology.inhost.com.ua/index.php?graph_uid=1874

- Підручник «Електронна комерція» *підготовлено для студентів базової освіти економічного напрямку* як денної, так і заочної форм навчання відповідно до програми курсу «Електронна комерція». Інформаційне наповнення підручника базовано на матеріалах лекцій, які були прочитані авторами для студентів Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Метою цієї дисципліни є формування системи теоретичних і практичних знань про основні напрями розвитку електронної комерції, способи її ведення, механізми підтримки та застосування підприємницької діяльності в глобальній мережі Інтернет, навичок, які дозволять студентам і фахівцям ***професійно здійснювати свою діяльність у сучасному динамічному глобальному середовищі.***

- У підручнику відображено ***результати теоретичних і прикладних досліджень авторів***, які проводилися протягом останніх дванадцяти років з проблем електронної комерції, у тому числі результати досліджень євросоюзних проектів з питань цифрової економіки південно-східних країн Європи, електронного урядування та електронної комерції.

Електронна комерція. – К.: Знання, 2007. - 535 с.

Електронний онтологічний підручник (2015 р.)

http://ontology.inhost.com.ua/index.php?graph_uid=1874

У підручнику розкрито:

- сучасні тенденції глобального розвитку інформаційної економіки;
- електронна комерція в структурі інформаційної економіки;
- структуру та поведінку учасників світового та національного ринків електронної комерції;
- електронні платформи (ЕТМ, е-біржі, е-аукціони);
- сучасні електронні платіжні системи (світові лідери та представники українського ринку);
- безпека та захист інформації в електронній комерції;
- електронний маркетинг;
- віртуальні та мережеві підприємства;
- нормативно-правове регулювання електронної комерції в Україні та зарубіжний досвід;
- перспективи розвитку електронної комерції.

Інформаційні системи і технології на підприємствах. – К.:Знання,2011. -718 с.

Підручник “Інформаційні системи та технології на підприємствах” *створено для студентів базової освіти як ІТ-, так і економічних спеціальностей.*

Метою цієї навчальної дисципліни є формування системи теоретичних і практичних знань з основ створення та функціонування інформаційних систем і технологій, що призначені для управління підприємствами. Підручник містить 10 розділів.

У цьому підручнику *висвітлено найважливіші особливості сучасних інформаційних систем та технологій на підприємствах*, проаналізовано їх роль і місце у процесі інформатизації підприємств України.

Інформаційні системи і технології на підприємствах. – К.: Знання, 2011. - 718 с.

У підручнику розкрито:

- роль інформаційних систем і технологій у керуванні підприємством;
- сутність і поняття, види економічної інформації, структури її подання;
- особливості розроблення та впровадження інформаційних систем базової та програмної інженерії;
- засоби створення і забезпечення інформаційних технологій на підприємстві;
- автоматизація управління проектами;
- сучасні моделі управління підприємствами;
- приклади відомих ERP-систем;
- інформаційні системи підтримки прийняття рішень та їх використання на підприємствах;
- інтелектуальні інформаційні системи на підприємствах;
- веб-технології на підприємствах
- інформаційні системи управління корпораціями;

Призначеністю підручників «Електронна комерція», «Інформаційні системи і технології на підприємствах» —

формуванню системи теоретичних і практичних знань про основні напрями розвитку електронної комерції, способи її ведення, механізми підтримання та застосування підприємницької діяльності в глобальній мережі Інтернет, про засади створення та функціонування інформаційних систем і технологій у керуванні підприємствами, можливість усвідомити та оцінити той беззаперечний факт, що інформаційні системи і технології, зокрема на підприємствах-це основний чинник і засіб підвищення ефективності діяльності та результативного і прозорого управління. Розвиток і впровадження ІКТ та електронної комерції треба розглядати як засіб забезпечення конкурентоспроможності національної економіки!

Плескач В.Л., Затоначька Т.Г.
Електронна комерція
підручник

У розділі 1 “Становлення та розвиток інформаційної економіки” розкрито теоретико-методологічні засади становлення й розвитку інформаційного суспільства та електронної економіки, подано визначення цих понять. Розглянуто основи електронного бізнесу та його види (*e*-страхування, *e*-банкінг, *e*-навчання, *e*-трейдинг тощо). Досліджено електронну комерцію як складник *e*-бізнесу та наведено основні її організаційно-економічні моделі (B2B, B2C, G2B, G2C тощо).

У розділі 2 «Електронний ринок на базі Інтернет» розглянуто сутність і поняття *e*-ринку, організаційно-економічні моделі *e*-ринків, типи електронних торговельних майданчиків і програмну реалізацію *e*-ринків як програмних агентів, мультиагентних систем та іншого прикладного програмного забезпечення.

Електронний ринок – це система економічних відносин у віртуальному просторі для підтримання електронного бізнесу між суб'єктами економічної діяльності щодо купівлі-продажу товарів, послуг або робіт через ІКТ.

Окремий випадок – це електронний торговельний універсальний майданчик. Вирізняють горизонтальний електронний торговельний майданчик (ЕТМ) для надання товарів і послуг масового попиту і, відповідно, вертикальний ЕТМ, що відображає специфіку окремих галузей економіки.

У розділі 3 «**Платіжні та фінансові системи в Інтернет**» розглянуто наявні типи електронних платіжних систем, їхні переваги та недоліки, наведено їх класифікацію, розкрито сутність і поняття електронних грошей. **Електронні гроші** – це фінансові товари з вартістю, що передплачена або збережена та дає змогу здійснювати транзакції з використанням смарт-карт або спеціального програмного забезпечення та телекомунікаційної мережі.

Електронна платіжна система в глобальній мережі Інтернет (WebMoney NetCash, Transfer, NetChex, NetBill, CyberPlat, PayCash, Smart-card, Mondex, VisaCash тощо) – це система здійснення розрахунків між суб'єктами фінансових відносин у процесі купівлі чи продажу товарів/послуг через ІКТ. В Україні зростає використання

електронних засобів оплати:

додано \$460 млн до ВВП країни, що сприяє збільшенню споживчих витрат на 0,1 % в середньому на рік протягом 2011 - 2015 рр.;

•сприяє створенню 13520 нових робочих місць протягом 2011 - 2015 рр.

Електронний гаманець - це пристрій, що надає змогу зберігати у ньому електронні гроші та здійснювати фінансові операції.

Поширені системи електронних грошей в Україні

WebMoney Електронна система миттєвих Інтернет-розрахунків. В Україні функціонує з 2003 р. Для кожного клієнта системи можна реєструвати свій електронний гаманець: WMZ (долар США), WMU (українська гривня), WMR (російський рубль).

Яндекс.Гроші Розробка російського пошукача Яндекс, тому для українського користувача вона не дуже вигідна через прив'язку до російського рубля. Проте багато українців успішно користуються Яндекс.Грошима через співробітництво системи з іншими сервісами Яндекса.

E-gold Одна з поширених платіжних систем у світі, оскільки ці електронні гроші - це еквівалент троянських унцій, забезпечених дорогоцінними металами в європейських і американських банках. Головними вигодами для українських користувачів є те, що за допомогою E-gold можна здійснювати купівлю або продаж товарів, а також забезпечити анонімність.

PayPal Найбільша ЕПС, яка належить компанії eBay. Нині українці можуть тільки вносити кошти для проведення подальших операцій.

LiqPAY Українська платіжна система, яка дозволяє приймати платежі і переказувати гроші за допомогою мобільного телефону, мережі Інтернет і платіжних карт.

У розділі 4 «**Безпека і захист інформації в електронній комерції**» проаналізовано питання забезпечення відповідного рівня безпеки у системах електронної комерції, стандарти, протоколи та базові механізми захисту інформації, що забезпечує передавання та оброблення фінансових транзакцій у мережі Інтернет .

У розділі 5 «Маркетинг в Інтернет» розглянуто поняття електронного маркетингу, процес ціноутворення у мережі Інтернет, основні принципи, завдання та впливи електронної реклами, також її переважні види, наведено етапи просування реклами в Інтернет. *Електронний маркетинг* – це діяльність, спрямована на досягнення цілей суб'єктів економічної діяльності через формування попиту та задоволення потреб споживачів через ІКТ.

У розділі 6 «Електронна підтримка споживачів» розглянуто сайти як засіб підтримання споживачів та інші види програмного забезпечення. Описано інші потужні засоби підтримання споживачів – системи керування закупівлями, системи повного циклу супроводження постачальників, системи керування продажами, системи повного циклу супроводження споживачів.

У розділі 7 «Віртуальні підприємства» розкрито поняття і сутність мережевої організації, віртуальної організації, наведено різні типи віртуальних підприємств, розкрито їх роль в інформаційній економіці. Віртуальні підприємства об'єднують робочі групи людей (віртуальні групи), що займаються спільною діяльністю за спільних ресурсів. Персонал взаємодіє у режимі реального часу (он-лайн) або у відстроченому режимі (оф-лайн), незалежно від географічного розташування. Потужності залучають за потреби та за умов можливого швидкого вивільнення.

Віртуальна організація – тимчасова чи постійна сукупність географічно віддалених працівників, об'єднаних для досягнення певної спільної цілі; виконання конкретних завдань на основі принципів поділу праці, обов'язків, ресурсів і мережевої структури, діяльність яких здійснюється через ІКТ.

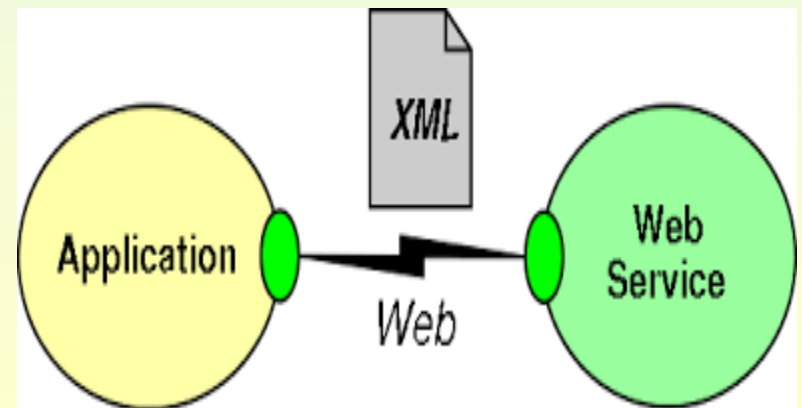

У розділі 8 «Тактичні прийоми електронної комерції» описано основні прийоми та технології здійснення електронної комерції, зокрема, застосування агентних технологій та онтологічного подання знань у системах електронної комерції. Розглянуто проблеми оподаткування і регулювання в мережі Інтернет і стан нормативно-правового забезпечення електронної економічної діяльності, зокрема електронної комерції.

Розділ 9 «**Організаційно-технологічні основи електронної комерції**» присвячено ІКТ як інструментарію розроблення систем *e*-комерції. Розкрито сутність і роль систем *e*-документообігу, перевіряння та підтвердження електронного цифрового підпису, електронного договору, електронної ідентифікації. Веб-технології та веб-сервіси описано як технологічний базис інтеграції динамічних електронних бізнес-систем та висвітлено їх роль у становленні цифрової економіки..

У розділі 10 «Перспективи електронної комерції» відображено базові тенденції розвитку систем *e*-комерції в Україні, а також основні напрями розвитку *e*-бізнесу та *e*-економіки в цілому. Частка електронної комерції в структурі роздрібно́ї торгівлі України лише трохи перевищує 2 % (для порівняння, в Німеччині 12 %, США 13 %, у Великобританії 15%). У 2016 р. 30-40 % інтернет-покупців використовуватимуть мобільні пристрої для вибору та замовлення товарів і послуг.

ІКТ - потужний рушій розвитку економіки, суспільства,
держави та каталізатор змін

Плескач В.Л., Затонацька Т.Г.
**Інформаційні системи
і технології на підприємствах**
підручник

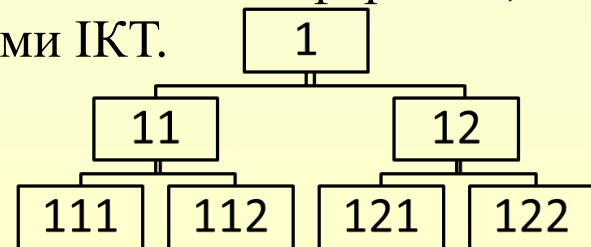
У розділі 1 “**Основні поняття та роль інформаційних систем і технологій в управлінні підприємствами**” наведено основні поняття та роль інформаційних систем і технологій у керуванні підприємствами, зокрема визначено поняття інформації, даних, знань, інформаційних ресурсів, єдиного інформаційного простору. Також описано терміни відкритих систем і їхніх моделей, що реалізують відкриті специфікації на інтерфейси, сервіси і формати даних, достатні для того, щоб забезпечити можливість перенесення прикладних систем з мінімальними змінами. Зазначено основні властивості відкритих систем, зокрема їх розширюваність, масштабованість, здатність до перенесення застосунків, даних і персоналу, інтероперабельність і здатність до інтеграції. Акцентовано увагу щодо вдосконалення керування підприємством завдяки застосуванню ІКТ для формування єдиного економічно-інформаційного простору у глобальній мережі Інтернет.

Розділ 2 «Економічна інформація на підприємствах і засоби її формалізованого опису» присвячено засобам формалізованого опису економічної інформації. Тут розглянуто сутність і поняття та види *економічної інформації*, структуру її подання, відображено форми подання інформації, види економічної інформації та її структурування, класифікацію і методи кодування, системи штрихового кодування. Подано основні статистичні класифікатори, що їх використовують органи державної статистики для здійснення повноважень, забезпечуючи можливість систематизації та групування статистичних даних як стандартні формати для оброблення, аналізу великих обсягів інформації та поширення статистичних даних. Зазначено, що для розв'язування економічних задач забезпечують їх порівнянність через Єдину систему класифікації та кодування техніко-економічної інформації та взаємопов'язані класифікатори техніко-економічної інформації, пристосовані до безпосереднього оброблення засобами ІКТ.

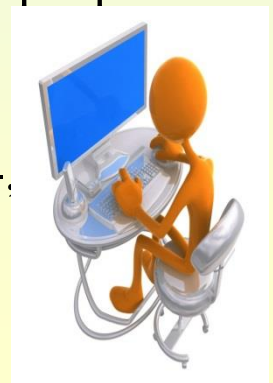

У розділі 3 подано сучасні підходи до розроблення і впровадження інформаційних систем, базовані на програмній інженерії. Її виникнення визначено кількома чинниками: появою різноманітних складних методів аналізу та моделювання предметної сфери; великою кількістю помилок у програмному забезпеченні (ПЗ); необхідністю використання високотехнологічних засобів керування процесами розроблення. Наведено аналіз вимог до проектування інформаційних систем (ІС), їхні етапи створення; процес програмного кодування й тестування ІС; супровідне впровадження і розвиток ІС; забезпечення якості розроблення ІС; забезпечення відповідності вимог замовників і міжнародних стандартів тощо. Зосереджено увагу на моделях життєвого циклу програмного забезпечення, що залежить від специфіки, масштабу і складності проекту та особливостей технічних умов, за яких ІС створюють. Велику увагу приділено стандартизації у сфері ІКТ, що має забезпечити розвиненість системи національних стандартів у сфері ІКТ, гармонізованих із міжнародними стандартами.

У розділі 4 «Засоби створення і забезпечення інформаційних технологій на підприємствах» описано різноманітне ІКТ, його застосування в керуванні соціально-економічними системами, критерії класифікації ІКТ, типово автоматизоване робоче місце фахівця, основні його функції та компоненти, системи розподіленого оброблення інформації, що дозволить оптимізувати використання інформаційних ресурсів і спростити роботу користувача. Зокрема висвітлено основні принципи організації розподіленого оброблення інформації (РОІ), логічні рівні прикладного ПЗ обчислювальних систем, варіанти побудови систем РОІ, поняття і призначення проміжного рівня ПЗ розподілених обчислень. Акцентовано, що перевага *сервіс-орієнтованої архітектури* полягає в тому, що її може бути використано як засіб для відображення бізнес-процесів на програмно-технічні ресурси, і тому можна забезпечити розподілене оброблення даних і реінжиніринг бізнес-процесів. Подано характеристику Internet-, Extranet-технологій. Коротку історію розвитку обчислювальної техніки також подано у цьому розділі.

П'ятий розділ «Автоматизація управління проектами» присвячено автоматизації керування проектами. Необхідність реформ, що мають бути впроваджені у конкретні строки та досягати чітко визначеного результату, зумовлюють потребу використання нових методів керування. Проектний менеджмент - те вагоме надбання, що може бути успішно використано у державному управлінні. Високі вимоги щодо ефективності, продуктивності та контрольованості процесів, які відбуваються задля підвищення рівня життя суспільства та виходу на якісно новий рівень суспільного розвитку, пояснюють необхідність застосування інструментів і методик проектного управління, зокрема у сфері ІКТ. Наведено автоматизовані системи управління ІТ-проектом і програмні продукти управління проектами. Визначено, що першорядні чинники, що впливають на успіх проекту, - ефективно вирішення організаційних питань, застосування на всіх етапах проекту цілісної технології управління проектом.

Project Expert, Інвестор, COMFAR використано як інструментарій в автоматизації управління проектами.

У розділі 6 «Еволюція стратегічних моделей управління підприємствами в інформаційних системах» наведено еволюцію бізнес-стратегій ІС підприємств, концепцію управління матеріальними ресурсами (MRP), суть якої полягає в тому, що ця система побудована навколо планування потреб у матеріалах і охоплює планування виробництва, розроблення календарного плану і планування потреб. У розділі описано також систему планування ресурсів підприємства (ERP), призначену для автоматизації обліку й управління, і створену за модульним принципом охоплення всіх основних бізнес-процесів діяльності підприємства. Успішне зростання е-економіки сприяє запровадженню таких систем автоматизації управління ресурсами підприємства як ERPІІ, CSRP, APS. Наведено приклади відомих ERP-систем. Серед програмних продуктів зазначено системи mySAP ERP, MySAP All-in-One і SAP BusinessOne компанії SAP AG, Oracle E-Business Suite, JD Edwards і PeopleSoft Enterprise компанії Oracle. На українському ринку втримує лідерство компанія Microsoft із системами Microsoft Dynamics AX (Ахарта) і NAV (Navision). Поширені рішення - ALTUM і ALTUM XL компанії Comarch та 1 С, Парус. Упровадження ІКТ поліпшує використання всіх ресурсів організації, підвищує її гнучкість і адаптованість до змін зовнішньої кон'юнктури, підвищує якість рішень і забезпечує відповідну їх конкурентоспроможність.

У розділі 7 «Інформаційні системи підтримки прийняття рішень та їх використання на підприємствах» розглянуто організаційно-технологічні засади підготування та прийняття рішень. Наведено класифікацію систем підтримки прийняття рішень (СППР), оцінювання та вибір методів підтримання прийняття рішень, концептуальні основи архітектури СППР, розвиток методів підтримання прийняття рішень і СППР та їх застосування в Україні, основні компоненти СППР, СППР на основі сховищ даних та OLAP-технологій, засоби машинної імітації в СППР, виконавчі інформаційні системи, групові СППР, створення, впровадження та оцінювання СППР.

У розділі 8 «Інтелектуальні інформаційні системи на підприємствах» описано завдання, що їх виконують інтелектуальні ІС, такими як-от: інтерпретація даних, діагностика, моніторинг, проектування, прогнозування, планування, навчання тощо на рівні підприємств. У розділі висвітлено організаційні основи експертних систем, інтелектуальні системи аналізу і звітності на підприємствах, основаних на Business Intelligence (BI) системах, технологій Data Mining і Text Mining, агентно-орієнтованих системах, що використовують веб-технології. Розкрито роль онтологічний підхід до використання знань на підприємствах (організаційні онтології) і в системах електронного документообігу. Основні вимоги ІС: підтримання прикладних бізнес-рішень; ефективні з погляду витрат рішення, що швидко окуповані і дозволяють підприємству ефективніше вести конкурентну боротьбу; швидкий доступ до бізнес-інформації підприємства для широкого кола користувачів; підтримання новітніх ІКТ, охоплюючи технології аналізу і звітності інформації; відкрите, розширюване і масштабоване інформаційне середовище.

Розділ 9 «**Веб-технології на підприємствах**» присвячено веб-технологіям на підприємствах, зокрема описано веб-сервіси як організаційно-технологічний базис інтеграції робочих процесів підприємств. Веб-сервіси створюють фундамент, на якому будують спеціалізоване програмне забезпечення, що підтримує інтеграцію програм у мережі Інтернет. Різні організації у глобальній мережі Інтернет створюють свої інформаційні моделі (веб-представництва) завдяки сторінкам, сайтам, порталам, формуючи свої інформаційно-економічні простори засобами програмного забезпечення. Саме сайт, своєрідна цифрова візитна картка підприємства, що є сукупністю пов'язаних між собою веб-сторінок, презентує організацію та її товари чи послуги. Наведено веб-технології, які дозволяють користувачам створювати та поширювати високоякісний зміст і сервіси, які створено на веб-2 та веб-3. На основі цих технологій функціонують корпоративні блоги, енциклопедії Wiki тощо. Ідеологія інформаційної індустрії, основана на веб, сприяє залученню до цифрових ринків малі і середні підприємства. Стандартизація та специфікація веб-сервісів сприяє формуванню електронного інформаційного середовища, який слугує технологічним базисом для інтеграції бізнес-процесів підприємств у глобалізованому середовищі.

У розділі 10 «Інформаційні системи управління корпораціями» наведено корпоративні ІС, їх класифікацію, надано загальну характеристику типової корпоративної ІС, етапи розроблення і впровадження корпоративних інформаційних систем. Описано корпоративну ІС SAP ERP, що орієнтована на великі та середні підприємства. Розкрито сутність ІТ-бюджетування. Головним у стратегії автоматизації корпорації має бути її стратегія бізнесу: місія корпорації, напрями і модель бізнесу. Також важливою особливістю є ступінь відповідності пріоритетів автоматизації і стратегії бізнесу. Рішення корпоративних ІС допомагають підприємствам удосконалювати відносини з клієнтами, розширювати спільну діяльність із партнерами і підвищувати ефективність діяльності компаній у всіх сферах бізнесу. Корпоративна ІС допомагає: зробити прозорим для керівництва корпорацією використання вкладених у бізнес капіталів; надати повну інформацію для економічної доцільності стратегічного планування; професійно керувати витратами, наочно і своєчасно показувати, за рахунок чого можна мінімізувати видатки; реалізувати керування підприємством згідно з вибраними ключовими показниками; забезпечити гарантовану прибутковість підприємства внаслідок оптимізації і прискорення робочих процесів. Повноцінна корпоративна ІС має забезпечити інформаційну прозорість діяльності підприємства, формувати єдиний інформаційний простір і видавати необхідну звітність для всіх рівнів керування підприємства.

Отже, вирішальними чинниками у конкурентній боротьбі на світовому ринку у майбутньому стануть інтенсивність розширення функційних можливостей інформаційних систем підприємств і їх адаптація до потреб клієнта; оперативність упровадження нових інформаційних систем і технологій; їхня здатність до розширення і надання послуг, швидкість реакції виробників у забезпеченні інтеграції бізнес-процесів на всіх рівнях.

Серед КІС, представлених в Україні, найбільш відомі SAP, Scala, Ахарта, Concorde XAL, Baan, SyteLine, J.D.Edwards, Oracle E-business Suite, Renaissance CS, Галактика, «1С», Парус, Флагман, Alfa, Бест-про, Abacus.

**Призначеністю підручників «Електронна комерція»,
«Інформаційні системи і технології на підприємствах» –**
формувати систему теоретичних і практичних знань про основні напрями розвитку електронної комерції, способи її ведення, механізми підтримання та застосування підприємницької діяльності в глобальній мережі Інтернет, про засади створення та функціонування інформаційних систем і технологій у керуванні підприємствами, можливість усвідомити та оцінити той беззаперечний **факт, що інформаційні системи і технології, зокрема на підприємствах-це основний чинник і засіб підвищення ефективності діяльності та результативного і прозорого управління. Розвиток і впровадження ІКТ та електронної комерції треба розглядати як засіб забезпечення** **КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ!**

**КОНТАКТНІ ДАНІ:
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

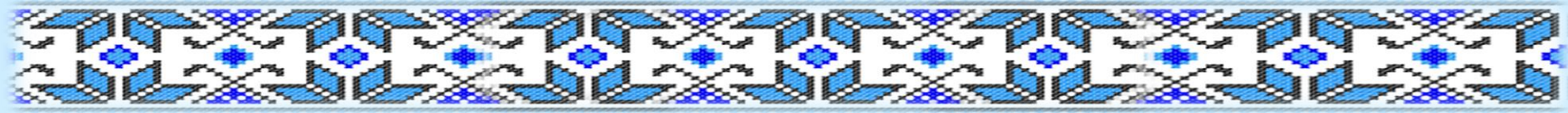
Адреса: 03680, Київ, вул. Ломоносова, 81

Тел.: (044) 521-32-77, тел/факс 29-55

Електронні скриньки:

v_pleskach@ukr.net, tzatonat@ukr.net

Дякуємо за увагу!

